

УДК 378.015.31:7

І. А. Трофимовська

ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЕСТЕТИКИ ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ І ПОВЕДІНКИ

Естетичні цінності – явища, які впливають і створюють поведінкові моделі людини, формують характер міжособистісної і загальносоціальної поведінки молоді. Стан духовного світу молодої людини не може не впливати на її вчинки, на її зовнішній вигляд, це явище закономірне і взаємозалежне. У сучасних умовах в країні ще не склалися стійкі соціальні явища, здатні системно формувати моделі особистісної поведінки та образ сучасного студента.

Аналіз наукової літератури свідчить про значний інтерес вчених до проблеми естетичного виховання (Є. Басін, О. Буров, Г. Волкова, В. Грязева-Добшинська, В. Іванов, М. Каган, М. Кіященко, І. Коніков, В. Крутоус, М. Лейзеров, Б. Лихачов, В. Мартинов, В. Міхальов, О. Торшилова, У. Суна, Л. Столович, Л. Печко, Р. Шульга, Н. Яранцева).

Проблеми естетичного виховання студентської молоді розроблялися у наукових розвідках О. Дем'янчука, А. Комарової, Л. Кондрацької, Н. Крилової, С. Мельничука, О. Семашка, Л. Смирнової, Г. Падалки, Г. Петрової, Т. Танько, Г. Шевченко та ін. Дослідженню художньо-естетичного виховання присвячені дисертації Г. Баталіної, М. Долматової, І. Єненко, Н. Могилевської, Т. Мороз.

Звертаючись до різних аспектів естетичного виховання, естетики зовнішнього вигляду та поведінки особистості, названі автори поки що не представили у цілісному вигляді теорію виховання естетики зовнішнього вигляду та поведінки студентської молоді та її практичне втілення на рівні технологічного та методичного супроводу. Це і зумовило вибір теми статті: «Виховання у студентів естетики зовнішнього вигляду і поведінки».

Мета статті полягає у визначенні організаційно-педагогічних умов виховання у студентів естетики зовнішнього вигляду і поведінки.

Відомо, що сьогодні сучасне інформаційне середовище переповнене емоційними факторами (інтернет, кінематограф, реклама, телебачення). Барвистість, реалістичність (як позитиву так і негативу), нерозбірливість споживання почуттєвої інформації притупляє сенсоріку сприйняття, а отже гостроту співпереживання і переживання, здатність співчувати, реальний світ підмінюється інформаційним. Екранні події стають реальними, інтереси і бажання власного «Я» здобувають винятковий, пріоритетний характер на шкоду соціального середовища. Звідси зникає гострота переживань, відторгнення суб'єктом естетичної оцінки тих чи інших явищ.

Сама система формування естетичної освіти і виховання

(включаючи позааудиторне виховання) повинна носити комплексний характер, і це доведено в наукових працях Г. Шевченко [7 – 11].

Отже, здійснення процесу виховання естетики зовнішнього вигляду і поведінки так само повинне мати комплексну структуру. При цьому, як свідчать практичні дослідження, комплекс має складатися з декількох рівнів.

Перший рівень – естетичне сприйняття через естетичне навчання.

Другий рівень – естетичне виховання і виховання естетики зовнішнього вигляду і поведінки як напрямку позааудиторної виховної роботи.

Третій рівень – практична участь студента в процесі творчості.

Філософське осмислення естетики вчинку характерне і для національних традицій. Естетика Г. Сковороди органічно поєднана з етикою, де перевага віддається передусім почуттям моралі, а саме – пошукам добра, дружби, взаєморозуміння. Г. Сковорода пов'язує морально-естетичний світ людини зі ступенем її «осердеченості». «Серце», «сердечність» у поезії філософа звільняються від свого біологічного значення і набувають значення морального, стають символом людяності і набувають соціального змісту [4].

У педагогічних поглядах В. Сухомлинського питання естетичного виховання посідають особливе місце. Естетика В. Сухомлинського також охоплює всі елементи духовного життя особистості, зокрема красу людського подвигу, людських стосунків [6, с. 176 – 187].

Іншими словами, тільки в практичній діяльності людина може виявити свою моральну сутність. Моральні вимоги не містять у собі конкретних рекомендацій на всі випадки життя, вони скоріше призначені для формування внутрішнього, духовного світу людини, прояву «екології душі» [5].

Ефективність виховання залежить від багатьох факторів, але значною мірою визначається сформованими ціннісними орієнтирами особистості, де естетичне сприйняття може відігравати істотну роль.

Необхідно зазначити той факт, що формування етичних цінностей – це кінцева мета будь-якої сфери виховного процесу, й естетичного в тому числі. Але й етичне, духовне виховання сьогодні має ряд проблем.

В умовах відсутності державної ідеології в загальноприйнятому розумінні сьогодні необхідні ціннісні основи й ідеали, цілі (умови), які формували б базовий виховний аксіологічний комплекс.

Єдиною соціально значимою організаційною структурою, що прямо здійснює свою діяльність у роботі з молоддю, є навчальний заклад. Однак дуже небагато навчальних закладів сьогодні, включаючи середню школу, системно займаються духовним, моральним вихованням учнівської молоді. Позааудиторні заходи виховного характеру носять в основному розважальний характер. У країні (регіонах) відсутня єдина комплексна система, яка мала б ідеологічну спрямованість (фундаментальну концепцію).

В умовах функціонування сучасного суспільства з його проблемами і протиріччями необхідна нова виховна парадигма, орієнтована на ціннісний підхід у вихованні. Важко не погодитися з думкою про те, що «сучасна освіта все більше стає безособовою, тому що все більше орієнтується на ринок праці, мета і зміст людського життя зводиться до корисності людини в конкретній економічній і політичній системі, що приводить до конкретних педагогічних цілей. У такій системі освіти практично немає місця духовно-моральному вихованню» [12, с. 53 – 61]. Іншими словами, студент, як суб'єкт виховання, втрачає своє значення (що суперечить традиційній школі освітнього процесу в країні, де освіта і виховання становлять єдиний комплекс). «Освіта у відриві від духу, совісті, віри і характеру не формує людину, а розбещує та псує її, тому що вона дає в її розпорядження життєво вигідні можливості» [3, с. 30].

Тому дуже важливо, щоб особистість у цей період мала певні духовні ціннісні орієнтири, як на інтуїтивному, так і на репродуктивному рівнях. Оскільки естетичні цінності несуть у собі й за формою, і за змістом емоційну, почуттєву форму передачі інформації (музика, живопис, поезія), є зразками поведінкових ситуацій і емоцій (література, кінематограф, театр), то сприйняття молодого людиною соціальних цінностей через емоційно-почуттєве може бути орієнтиром у сфері реального. При цьому відомо, що емоційне залишає найбільший відбиток на усвідомлене, тому роль мистецтва у процесі формування поведінкових мотивів переоцінити складно. Значну проблему в даному питанні являють собою процеси (форми й методи) формування здатностей у студентства до почуттєвого розуміння мистецтва.

Розглядаючи компоненти, які формують естетику зовнішнього вигляду і поведінки, необхідно особливо виділити в даному блоці компонент, пов'язаний з формуванням у поведінковому моделюванні правил етикету.

Сьогодні необхідно сказати про те, що інновації у сфері педагогічних технологій – явище надзвичайно рідке. Осмислення й застосування старих технологічних ідей у нових навчальних і соціокультурних умовах дає підставу говорити про них як про нові педагогічні технології. У такому значеннєвому контексті технологія пов'язується з ефективністю її застосування в сучасній педагогічній ситуації [1].

У контексті даної проблематики зберігається проблема визначення універсального засобу, за допомогою якого можна створювати виховну парадигму в педагогічній сфері. При цьому йдеться про певні фундаментальні, універсальні поняття, які не повинні зачіпати питання релігійного, політичного або іншого характеру соціальної діяльності, здатної виступати в ролі дисфункції суспільного розвитку й педагогічної діяльності. Саме це й відбувається зараз у нашому суспільстві, коли історичні, філософські, християнські цінності корисливо використовуються в інтересах різних політичних груп.

Виходячи з викладеного вище, слід зробити висновок, що цілісний педагогічний процес забезпечує виховання духовної цілісності студентської молоді, яка в новому соціокультурному контексті впливає на зміну світоглядних позицій, вибір ціннісно-сміслових орієнтацій, формування духовно-моральних переконань та естетичних ідеалів. Важливою і своєчасною для сьогодення є ідея виховання через мистецтво, яке є «різновидом методу терапії і росту», оскільки воно дає можливість проявитися глибокій духовності, що в подальшому надасть змогу її заохочувати, зміцнювати, тренувати і виховувати.

Консолідуючим фактором у даній ситуації може виступати естетика як категорія філософська, ідеологічна і, як наслідок, категорія педагогічна, але в більш глибинному й широкому розумінні цього слова, де естетичні цінності виступають основою духовних цінностей суспільства й особистості. У подальших наших статтях ми плануємо розробку змісту та технологій вихованої роботи, спрямованої на формування у студентів естетики зовнішнього вигляду і поведінки.

Список використаної літератури

- 1. Веремьев А. А.** Технологические основы личностно ориентированного эстетического воспитания будущих учителей / А. А. Веремьев // Искусство и образование. – 2005. – № 4. – С. 19 – 40.
- 2. Гаврилове К. В.,** Казимирская И. И. Нравственно-эстетическое воспитание школьников : книга для учителя / К. В. Гавриловец, И. И. Казимирская. – Мн. : Народна асвета, 1988. – 128 с.
- 3. Ильин И. А.** Историческая судьба и будущее России: Статьи 1948 – 1954 / И. А. Ильин. – М. : Наука, 1991. – 344 с.
- 4. Сковорода Г.** Повне зібрання творів у 2-х т. / Г. Сковорода [Ред. кол: В. І. Шинкарук (гол.) [та ін]. – К. : Наукова Думка, 1972. – Т.1. – 532 с.
- 5. Слепухов М. І.,** Фадеева Т. Ю. Екологія душі / М. І. Слепухов, Т. Ю. Фадеева // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць. – Луганськ. – 2006. – № 6 (19). – С. 192 – 199.
- 6. Сухомлинський В. О.** Естетичне виховання і культура почуттів. Вибрані твори в 5 т. / В. О. Сухомлинський [ред. Дзевєрін О.Г.]. – К. : Радянська школа, 1976. – 634 с.
- 7. Шевченко Г. П.** Взаимодействие искусств в эстетическом воспитании и развитии подростков: Автореф. дис. на соиск. степени докт. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Г. П. Шевченко. – К., 1986. – 48 с.
- 8. Шевченко Г. П.** Духовное развитие учащихся / Г. П. Шевченко // Советская педагогика. – 1989. – № 8. – С. 26 – 30.
- 9. Шевченко Г. П.** Естетичні цінності в структурі духовної культури / Г. П. Шевченко // Формування духовної культури учнівської молоді: Зб. наук. праць. – Луганськ, 1997. – С. 24 – 29.
- 10. Шевченко Г. П.** Общекультурное и эстетическое развитие школьников / Г. П. Шевченко // Советская педагогика. – 1986. – № 11. – С. 30 – 34.
- 11. Шевченко Г. П.** Эстетическое воспитание в школе: Учебное пособие / Г. П. Шевченко. – К. : Рад. школа, 1985. – 144 с.

12. Шестун Е. В. Духовно-нравственное становление личности в православной традиции / Е. В. Шестун // Педагогика. – 2006. – № 4. – С. 53 – 61.

Трофимовська І. А. Виховання у студентів естетики зовнішнього вигляду і поведінки

У статті визначено організаційно-педагогічні умови виховання у студентів естетики зовнішнього вигляду і поведінки, схарактеризовано сутність процесу виховання у студентів естетики зовнішнього вигляду і поведінки. Доведено, що цілісний педагогічний процес забезпечує виховання духовної цілісності студентської молоді. Акцентовано увагу на важливість і своєчасність для сьогодення ідеї виховання через мистецтво, оскільки воно дає можливість проявитися глибокій духовності, що в подальшому надасть змогу її заохочувати, зміцнювати, тренувати і виховувати.

Ключові слова: естетика зовнішнього вигляду, естетика поведінки, виховання, духовна цілісність, процес, сутність процесу виховання.

Трофимовская И. А. Воспитание у студентов эстетики внешнего вида и поведения

В статье определены организационно-педагогические условия воспитания у студентов эстетики внешнего вида и поведения, охарактеризован сущность процесса воспитания студентов эстетики внешнего вида и поведения. Доказано, что целостный педагогический процесс обеспечивает воспитание духовной целостности студенческой молодежи. Акцентируется внимание на важность и своевременность для настоящего идеи воспитания через искусство, поскольку оно дает возможность проявиться глубокой духовности, что в дальнейшем позволит ее поощрять, укреплять, тренировать и воспитывать.

Ключевые слова: эстетика внешнего вида, эстетика поведения, воспитания, духовная целостность, процесс, сущность процесса воспитания.

Trofymovska I. A. Raising Students' Aesthetic Appearance and Behavior

The article defines the organizational and pedagogical conditions of education of the students of aesthetics appearance and behavior are characterized essence of education of students aesthetics of appearance and behavior. It is proved that a holistic educational process provides spiritual integrity education students. Attention is focused on the importance and timeliness to present the idea of education through art, because it makes it possible to manifest spirituality that will enable it to further encourage, strengthen, train and educate.

Konsolydyruyuschym factor in the situation dannyoy Can vystupat estetyka As the category fylosofskaya, ydeolohycheskaya s As consequence,

the category *pedagogicheskaya*, but in more than *hlubynnom* and widely Meaning *etoho* words, where aesthetic Values *vystupayut osnovoy duhovnyh* Values Society and personality.

Key words: aesthetic appearance, aesthetic behavior, education, spiritual integrity of the process, the essence of the process of education.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 377.091.212:364-322

О. С. Шумакова

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Процеси, які сьогодні відбуваються в Україні, визначаються тенденцією розбудови соціальної держави, характеризується зростанням соціальних ініціатив, залученням широких верств населення до процесу соціальних перетворень. Волонтерський діяльність – одна з найефективніших форм роботи зі студентами, що є невичерпним джерелом засвоєння загальнолюдських цінностей та норм, належного рівня моральної культури, професійно-особистісних якостей, уміння самостійно орієнтуватися в розмаїтті нестандартних ситуацій та здатності самостійно вирішувати ті чи інші питання. Як свідчить європейський досвід, волонтерська діяльність не тільки допомагає, підтримує, стимулює студентів до розробки соціальних проєктів, реалізації соціальних програм і заходів, а й сприяє соціалізації шляхом включення до життя суспільства, створює можливості для її самореалізації.

Аналіз соціально-педагогічної літератури та дисертаційних досліджень свідчить про посилену увагу до розробки теоретичних та методологічних основ волонтерства: мотиваційні фактори участі у волонтерській діяльності досліджує (Н. Романова, Н. Трубнікова, Н. Черепанова); роль волонтерства в професійному становленні соціальних педагогів та соціальних працівників цікавить (О. Караман, В. Кратінову, С. Харченко, Н. Ларіонову, О. Песоцьку.); вивченням проблем волонтерства займаються (І. Зверєва, А. Капська, О. Безпалько, Н. Комарова, С. Толстоухова, Р. Войнова); організацію волонтерської діяльності у вищих навчальних закладах досліджують (Т. Лях, З. Бондаренко, В. Кратінова, Т. Ткачук, О. Бурлій). Але сьогодні все ж існує безліч суперечностей як у теорії так і практиці розвитку та функціонування волонтерського руху в Україні.